

Waarneming adult vrouwtje Steppekiekendief

Lieuwe van Welie

Op zondagochtend 21 april zat ik met mijn vriendin Mirjam van Gent in onze tuin aan de Grevingaheerd, Groningen, koffie te drinken. Het was heerlijk weer, een blauwe lucht met enkele kleine wolken. Er stond een zwakke wind uit het oosten. Aan de achterkant van onze tuin en de tuinen van onze burens staat een rij oude en grote wilgen. Enkele jaren geleden is een van die wilgen gesneuveld, waardoor er een gat in de bomenrij zit.

Om 12.00 uur zag ik door dat gat een roofvogel voorbij vliegen. In die ene seconde dat de vogel zichtbaar was, was mijn associatie 'een Sperwer, maar dan zo groot als een Havik'. Terwijl ik mijn Swift Audubon verrekijker pakte en naar de achterkant van de tuin liep, dacht ik hardop 'nee, dat is een kiekendief'.

Toen ik de vogel weerzag, eerst met het blote oog, zag ik dat het om een vrouwtje kiekendief ging, uit 'de groep van Blauwe en Grauwe', maar het vliegbeeld kon ik niet direct plaatsen. De vleugels waren te puntig voor Blauwe Kiekendief *Circus cyaneus*, maar hadden een te brede basis voor Grauwe Kiekendief *C. pygargus*.

De vogel cirkelde op zo'n 25 meter hoogte voor de tuin boven een open stuk tussen de huizen, en draaide rondjes met de klok mee. De afstand tot de vogel bedroeg 30 à 40 meter, en het licht was uitstekend. Ik richtte mijn verrekijker op de vogel, die net op dat moment naar mij toe draaide. Mijn blik werd getroffen door de overduidelijke witte halsring. De halsring werd geaccentueerd door het donkere gebied daar vlak achter, dat op zijn beurt weer afstak tegen de lichte buik. Met een schok realiseerde ik me dat het wel eens een Steppekiekendief *C. macrourus* zou

kunnen zijn. Ik riep dat naar Mirjam en vroeg haar

snel mijn betere verrekijker, een Zeiss 10x40, te brengen.

De vogel draaide vier of vijf rondjes vlak voor me, zich daarbij iets verplaatsend naar het noorden. Ik

probeerde zo goed mogelijk alle kenmerken in mij op te nemen.

De halsring bleef zichtbaar met ieder rondje dat de vogel draaide. Daarnaast waren er de structuur en de opvallende vleugelvorm: brede arm en smalle hand, iets puntig.

De arm was donkerbruin en ongestreept, de hand was gebandeerd op een lichte ondergrond. Er waren drie handpennen zichtbaar. Twee keer sloeg de vogel met haar vleugels, met ondiepe slagen.

Na de vier of vijf rondjes kreeg de kiekendief gezelschap van een Buizerd *Buteo buteo*. Ik rende naar binnen en pakte mijn telescoop, om de vogel zo lang mogelijk te kunnen volgen. Vanaf dat moment kreeg ik ook de boven-

kant van de vogel te zien. De witte vlek op de stuit was opvallend klein. De bovenkant van de vleugels was vrij egaal bruingrijs. Samen met de Buizerd bleef de kiekendief cirkelen, en won steeds meer hoogte. Ze verdwenen in noord-noordoostelijke richting. Na in totaal de vogel zo'n 5 minuten te hebben kunnen bekijken, verloor ik haar uit beeld.

Vervolgens belde ik Rommert Cazemier, die toevallig op de dijk van de Eemshaven stond. Mogelijk zou de vogel daar langs komen, maar helaas is dat niet gebeurd.

Via Klaas Haas is de melding op de Vogellijn terechtgekomen. Tevens heb ik Piet Zuidhof en Oane Tol ingelicht.

Op grond van wat ik heb waargenomen kom ik tot de volgende beschrijving:

'Een compacte kiekendief'. In het vliegbeeld

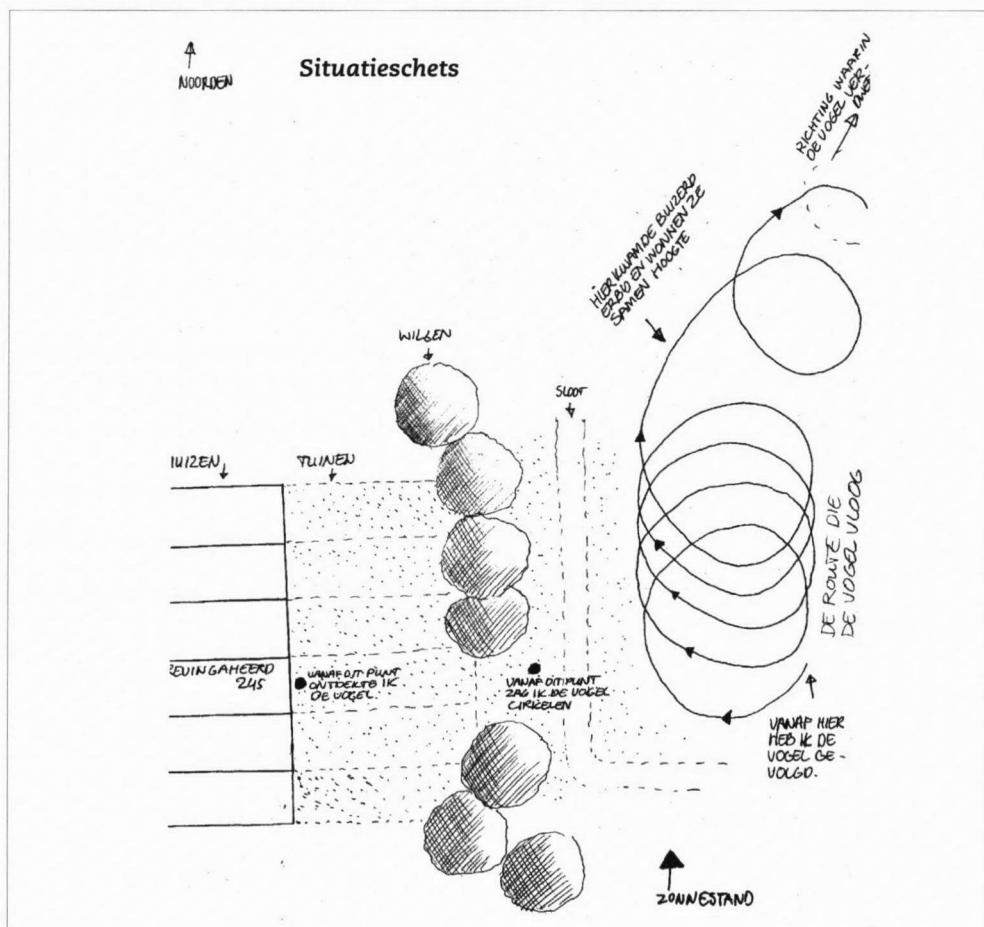
valt bij de vleugels op: de brede basis en arm, en smalle hand, waardoor de vleugel spits toeloopt. Er zijn drie handpennen zichtbaar.

De bandering is alleen duidelijk op de handpennen op een lichtbeige ondergrond, de armen zijn donkerbruin en niet gestreept.

Daardoor is de onderkant van de vleugel opvallend donker (arm) en licht (hand) getekend. De vogel heeft een witte halsring, die extra opvalt door het donkere gebied daar vlak achter.

De buik is licht met enkele dunne streepjes. Door de lichte handen, donkere armen, donkere kop en borst en lichte buik maakt de vogel een bonte indruk. De staart is vrij lang en heeft drie dwarsbanden.

De witte vlek op de stuit is klein. De bovenvleugels en rug zijn bruingrijs en hebben geen opvallende tekening. De vleugels staan in een ondiepe v-stand. Ik determineer de vogel als een adult vrouwtje Steppekiekendief.

Uitwerking:

De eerste associatie met Havik *Accipiter gentilis* lijkt te zijn ingegeven door de vleugelvorm: brede arm en smalle hand. De lange staart herinnerde weer aan Sperwer *Accipiter nisus*. Serieuze verwarring lijkt mij alleen mogelijk met andere soorten kiekendieven.

De Bruine Kiekendief *C. aeruginosus* valt snel af. Mannetje, vrouwtje en juveniel van deze soort hebben een totaal ander kleed, andere structuur en deze soort is groter.

Met de vrouwtjes van de Blauwe *C. cyaneus* en de Grauwe Kiekendief *C. pygargus* wordt het lastiger. De mannetjes van beide soorten zijn hier niet aan de orde.

- Het vrouwtje van de Blauwe Kiekendief heeft vier zichtbare handpennen en een gelijkmatig brede vleugel, waardoor deze rechthoekig overkomt. De hand is relatief kort. Daarnaast is de vogel gelijkmatig gestreept, de intensiteit daarvan is over het hele lichaam hetzelfde. Zowel de dekveren op de ondervleugel als de buik zijn dus gestreept, dit in tegenstelling tot bij de vogel die ik heb gezien.

Er kan een lichte tekening op de kop zichtbaar zijn, maar dit vormt geen witte kraag zoals bij de Steppekiekendief. De witte stuitvlek bij de Blauwe Kiekendief is groot en opvallend.

- Het vrouwtje van de Grauwe Kiekendief heeft drie zichtbare handpennen, maar de vleugel is lang en smal en gelijkmatig in breedte.

De onderzijde van de vleugel is gebandeerd en op de armdekveren aan de onderzijde is de streping duidelijk zichtbaar. Ook de buik is meer gelijkmatig gestreept, niet licht. Het totaalbeeld is een vogel die vrij egaal getekend is. Er is een sikkelvormige vlek zichtbaar op de slapen, dit is echter geen witte kraag. De witte stuitvlek is klein. Door de lange en smalle vleugels is de jizz enigszins slungelachtig, dit in tegenstelling tot de 'stevige' vogel die ik zag. Zowel de Blauwe als de Grauwe Kiekendief zijn mijns inziens uit te sluiten op grond van vleugelvorm en kleedkenmerken.

Geraadpleegde literatuur:

Forsman, D. The Raptors of Europe and The Middle East: a Handbook of Field Identification, 1999.

T & A D Poyser, London.

Jonsson, L. Vogels van Europa, Noord-Afrika en het Midden-Oosten, 1999.

Tirion bv, Baarn.

Porter, R.F., S. Christensen, I. Willis, B. P. Nielsen, 1982.

Vliegbeelden van Europese Roofvogels.

KIM Natuurboeken bv, Baarn.

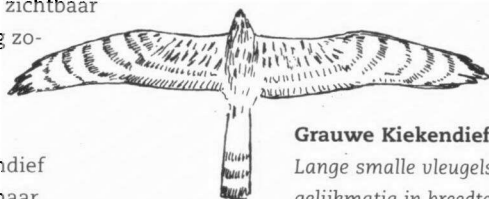
Svensson, L. & P.J. Grant, 2000.

Vogelgids van Europa. Tirion bv, Baarn.

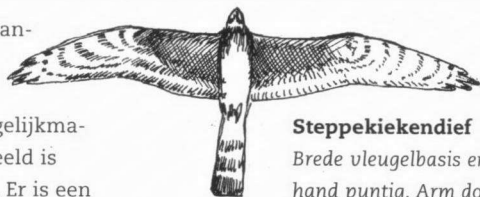
Lieuwe van Welie

Beijum, Groningen, 21 april 2002.

Tekeningen: Lieuwe van Welie

Een vergelijking tussen vliegbeelden en tekening.

Grauwe Kiekendief
Lange smalle vleugels, gelijkmatig in breedte. Gehele onderzijde fijn getekend.

Steppekiekendief
Brede vleugelbasis en arm, hand puntig. Arm donker, niet gestreept. Lichte buik.

Blauwe Kiekendief
Gelijkmatig brede vleugels, onderzijde zwaar en gelijkmatig getekend.